

ZÁKON

ze dne2023,

kterým se mění zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, a některé související zákony

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

Čl. I

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění zákona č. 29/2007 Sb., zákona č. 213/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 124/2008 Sb., zákona č. 129/2008 Sb., zákona č. 274/2008 Sb., zákona č. 479/2008 Sb., zákona č. 108/2009 Sb., zákona č. 206/2009 Sb., zákona č. 223/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 427/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 366/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 420/2011 Sb., zákona č. 331/2012 Sb., zákona č. 384/2012 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 45/2013 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákona č. 306/2013 Sb., zákona č. 313/2013 Sb., zákona č. 101/2014 Sb., zákona č. 254/2014 Sb., zákona č. 189/2016 Sb., zákona č. 56/2017 Sb., zákona č. 183/2017 Sb., zákona č. 200/2017 Sb., zákona č. 222/2017 Sb., zákona č. 335/2018 Sb., zákona č. 47/2019 Sb., zákona č. 261/2021 Sb., zákona č. 328/2021 Sb., zákona č. 363/2021 Sb., zákona č. 371/2021 Sb. a zákona č. 216/2022 Sb., se mění takto:

1. V § 11 odst. 1 písm. a) se číslovka „3 300 Kč“ nahrazuje číslovkou „3 630 Kč“.
2. V § 11 odst. 1 písm. b) se číslovka „6 600 Kč“ nahrazuje číslovkou „7 260 Kč“.
3. V § 11 odst. 1 písm. c) se číslovka „13 900 Kč“ nahrazuje číslovkou „15 290 Kč“.
4. V § 11 odst. 1 písm. d) se číslovka „19 200 Kč“ nahrazuje číslovkou „21 120 Kč“.
5. V § 11 odst. 2 písm. a) se číslovka „880 Kč“ nahrazuje číslovkou „2 000 Kč“.
6. V § 11 odst. 2 písm. b) se číslovka „4 400 Kč“ nahrazuje číslovkou „6 400 Kč“.
7. V § 11 odst. 2 písm. c) se číslovka „12 800 Kč“ nahrazuje číslovkou „14 080 Kč“.
8. V § 11 odst. 2 písm. d) se číslovka „19 200 Kč“ nahrazuje číslovkou „21 290 Kč“.

ČÁST DRUHÁ

ÚČINNOST

Čl. II

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2024.

Důvodová zpráva

Obecná část

1. Zhodnocení platného právního stavu

Příspěvek na péči slouží k zajištění a úhradě služeb pro osoby se zdravotním postižením, které si nejsou schopny vlastními silami zajistit základní životní potřeby. Při uzákonění příspěvku na péči jeho hodnota reprezentovala pro příjemce možnost úhrady konsensuálně dohodnutého rozsahu sociálních služeb. Do budoucna se však počítalo s valorizací výše příspěvku na péči, a to podle vývoje růstu cen s přihlédnutím k vývoji ekonomiky v ČR.

Poslední valorizace všech stupňů příspěvku na péči o 10 % byla realizována v roce 2016. V roce 2018 byla upravena pouze výše příspěvku na péči ve III. a IV. stupni. Nyní výše příspěvku na péči činí:

(1) Výše příspěvku pro osoby do 18 let věku činí za kalendářní měsíc

- a)** 3300 Kč, jde-li o stupeň I (lehká závislost),
- b)** 6600 Kč, jde-li o stupeň II (středně těžká závislost),
- c)** 13900 Kč, jde-li o stupeň III (těžká závislost),
- d)** 19200 Kč, jde-li o stupeň IV (úplná závislost).

(2) Výše příspěvku pro osoby starší 18 let činí za kalendářní měsíc

- a)** 880 Kč, jde-li o stupeň I (lehká závislost),
- b)** 4400 Kč, jde-li o stupeň II (středně těžká závislost),
- c)** 12800 Kč, jde-li o stupeň III (těžká závislost),
- d)** 19200 Kč, jde-li o stupeň IV (úplná závislost).

Od té doby však došlo k několikerému navýšení cen za poskytování služeb. Naposledy se tak stalo od 1. 1. 2023 změnou vyhlášky č. 505/2006 Sb. Zvyšováním hodinových cen služeb se tak pro klienty stále průběžně zhoršuje dostupnost sociálních služeb, jejichž rozsah je z pohledu možnosti jejich úhrady v mnoha případech už i tak, bez tohoto vývoje, zcela nedostatečný. Zvýšení částek příspěvku na péči v jednotlivých stupních, je tak jediné schůdné řešení, jak navrátit dostupnost sociálních služeb alespoň na míru roku 2016.

2. Vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy

Koncem měsíce ledna letošního roku předalo ministerstvo práce a sociálních věcí do vnějšího připomínkového řízení návrh novely zákona, kterým se mění zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Z pohledu komunity lidí, kteří jsou závislí na sociálních službách, bylo nejdůležitějším tématem této novely návrh na valorizaci příspěvku na péči v jednotlivých stupních míry závislosti. MPSV ČR ve svém návrhu zákona navrhovalo začlenit pravidelnou valorizaci příspěvku na péči ve stupních II. až IV. a současně navrhovalo zvýšit výši příspěvku na péči v I. stupni ze současné částky 880,- Kč na 2000,- Kč měsíčně. Situace se však v mezidobí významně změnila, protože se ukázalo, že zákon nenabude platnosti od 1. července 2023, jak se v návrhu zákona uvádělo. V polovině měsíce září 2023 MPSV ČR stáhlo novelu zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách z legislativního procesu, takže v současné době není žádný návrh, který by řešil neúměrný propad hodnoty příspěvku na péči ve všech stupních.

Vedle toho současně došlo k výrazné redukci valorizace důchodů a připravovaný návrh MPSV ČR na novelizaci zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění signalizuje další významnou změnu valorizace důchodů v závislosti na míře inflace.

Z výše uvedeného se jeví, jako jediné možné řešení schválit tzv. rychlou novelu zákona o sociálních službách, která by alespoň částečně řešila velmi složitou a nepřijatelnou situaci především u rodin, které pečují o osobu blízkou.

3. Principy nové právní úpravy

Navrhuje se výši příspěvků na péči pro osoby do 18 let věku upravit takto:

Ve všech stupních příspěvku na péči se zvýšení částek o deset procent měsíčně. Předkladatelé jsou si vědomi toho, že zvýšení příspěvků na péči o deset procent nevyrovná propad jejich hodnoty, ale alespoň jej částečně zmírní. Tato uměřenost pramení z vědomí složité hospodářské situace České republiky.

Současně se navrhuje výši příspěvku na péči pro osoby starší 18 let upravit takto:

U příspěvku na péči v I. stupni se navrhuje zvýšit z 880,- Kč měsíčně na 2000,- Kč měsíčně. Zvýšení příspěvku na péči ve II. stupni se navrhuje o 2000,- Kč měsíčně, protože vlivem valorizací dochází k neustálému prohlubování rozdílu mezi II. a III. příspěvku na péči. Protože současná hospodářská situace je složitá, navrhuje se pouze částečné vyrovnání rozdílu mezi výše uvedenými stupni tak, aby stupeň II. alespoň částečně odpovídal rozsahu poskytované péče. Dále se navrhuje zvýšení příspěvku na péči pro stupně III. a IV. o deset procent.

Předkladatelé zákona si dovolují upozornit na dokument „Nová studie think-tanku IDEA při Národohospodářském ústavu Akademie věd ČR“, který se zaměřil na kupní sílu jednotlivých sociálních dávek ve vztahu k míře inflace. Studie upozorňuje na velmi dramatický propad kupní síly příspěvku na péči ve II. stupni míry závislosti, kdy jeho reálná výše odpovídá hodnotě 73 % hodnoty z roku 2012 a dále hluboký propad hodnoty příspěvků na péči i v ostatních stupních míry závislosti. Studie však nereflextuje letošní inflaci, takže hodnota příspěvku na péči je ve skutečnosti ještě nižší, než uvádí zmíněná studie.

4. Odůvodnění návrhu na vyslovení souhlasu Poslaneckou sněmovnou v prvním čtení

S ohledem na prudký nárůst globálních cen energií vedení snahou o co nejrychlejší zmírnění dopadů, se navrhuje, aby s návrhem zákona byl vysloven souhlas Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky v prvním čtení podle § 90 odst. 2 zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů.

5. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky, mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie a obecnými právními zásadami práva Evropské unie a judikaturou ESLP

Změna návrhu zákona je v souladu s Ústavou České republiky a s Listinou základních práv a svobod (dále jen „Listina“), stejně jako s ostatními právními předpisy.

Navrhovaná právní úprava není v rozporu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána. Naopak navrhovaná změna vychází z Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením, která je součástí právního řádu České republiky pod číslem 10/2010 Sb. m. s.

Pozměňovací návrh neodporuje předpisům Evropské unie, judikatuře soudních orgánů Evropské unie a obecným právním zásadám práva Evropské unie.

6. Předpokládaný hospodářský a finanční dosah navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty a na podnikatelské prostředí České republiky

Bezprostřední finanční dopad navrhované úpravy na státní rozpočet lze očekávat směrem k mírnému navýšení nákladů. V rozpočtu kapitoly MPSV ČR je na příspěvek na péči rozpočtována částka ve výši 37 615 482 820,- Kč. Vzhledem k tomu, že podle oficiálních statistických dat ČSÚ došlo k poklesu příjemců příspěvků na péči, lze předpokládat, že tato částka nebude překročena, viz příloženou tabulku z roku 2021. Pokles je způsoben následky nemoci covid-19, který se projevil vyšší úmrtností lidí nad 60+ let. Návrh předpokládá v zásadě 10 % navýšení příspěvku na péči ve všech stupních s výjimkou I. stupně míry závislosti u dospělých osob, kde se navrhuje zvýšení příspěvku na 2000,- Kč a dále s výjimkou II. stupně míry závislosti také u dospělých osob, kde navrhujeme vyšší navýšení o 2000,- Kč.

S přihlédnutím k uvedeným výjimkám a počtu příjemců dávky v jednotlivých stupních, lze odhadnout, že návrh by vedl k růstu ročních výdajů státního rozpočtu na příspěvek na péči maximálně o 10 % proti současné výši výdajů, tedy asi o 3 760 000 000,- Kč + zvýšení částky u I. stupně příspěvku na péči u osob starších 18 let o 1120,- Kč a zvýšení výše příspěvku na péči ve II. stupni u osob starších 18 let. Lze odhadnout, že celkové roční výdaje státního rozpočtu na příspěvek na péči by se zvýšily celkem o 6,5 mld. Kč. Zvýšení příspěvku na péči však povede také ke snížení dotace pro poskytovatele

sociálních služeb. O kolik se tyto dotace sníží lze pouze odhadnout. Reálně lze předpokládat, že celkové zvýšení výdajů státního rozpočtu by nemělo překročit částku 5 mld. korun.

Vliv na ostatní veřejné rozpočty se nepředpokládá. Vliv na podnikatelské prostředí České republiky může být kladný směrem k registrovaným poskytovatelům sociálních služeb.

7. Zhodnocení sociálních dopadů, včetně dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny, dopadů na ochranu práv dětí a dopadů na životní prostředí

Očekává se velmi pozitivní dopad navrhované úpravy na skupinu osob se zdravotním postižením, zejména pak na skupinu osob závislých na pomoci druhé osoby při zvládnání základních životních potřeb. Pozitivní dopad bude výraznější skupiny osob se zdravotním postižením, které jsou zároveň osoby sociálně slabé. Změna zajistí těmto osobám větší množství sociálních služeb a lepší zajištění jejich základních životních potřeb. Zvýšení příspěvku na péči alespoň částečně vrací jeho hodnotu blíže k jeho dřívější úrovni. I když ani tato změna nepokryje v plném rozsahu snížení hodnoty příspěvku způsobené velmi vysokou inflací z posledního období a současně výrazným zvýšením hodinové sazby za poskytování sociálních služeb. Navrhovaná výše zvýšení je kompromisním řešením, vycházejícím ze současné ekonomické situace v České republice a plně nekompensuje propad hodnoty příspěvku na péči z posledních let. Na další skupiny obyvatel a na životní prostředí by navrhovaná úprava neměla mít žádný přímý dopad.

8. Zhodnocení současného stavu a dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace, rovnosti mužů a žen a ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Současná ani navrhovaná úprava nemá přímé dopady ve vztahu k zákazu diskriminace a rovnosti mužů a žen. Navrhovaná úprava nepřináší nové dopady do oblasti ochrany osobních údajů.

9. Zhodnocení korupčních rizik

Navrhovaná úprava nepřináší nové postupy, které by již nebyly v současnosti regulovány právními předpisy, a nezakládá tak ani nová nebo zásadní korupční rizika.

10. Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo obranu státu

Navrhovaná úprava nemá přímé dopady na bezpečnost nebo obranu státu.

11. Zhodnocení dopadů na rodiny, zejména s ohledem na plnění funkcí rodiny, s ohledem na počet vyživovaných členů, na případnou přítomnost hendikepovaných členů a rodiny samoživitelů, rodiny se třemi a více dětmi a další specifické životní situace, dále s ohledem na posílení integrity a stability rodiny a posílení rodinné harmonie, lepší rovnováhy mezi prací a rodinou a na posílení mezigeneračních a širších příbuzenských vztahů

Návrh má vysoce pozitivní dopad na rodiny. Především pak na rodiny jejichž některý ze členů je handicapovaný využívající sociální služby. Zvýšení příspěvku na péči pomůže nejen rodinám, kde zajištění základních životních potřeb svým příslušníkům se zdravotním postižením poskytují neformální rodinní pečující, ale i rodinám, kde jsou sociální služby poskytovány registrovanými poskytovateli sociálních služeb. Tedy zajistí nejen větší rozsah poskytování sociálních služeb osobám závislým na pomoci druhé osoby, ale i mírně lépe ohodnotí neformální rodinné pečující, poskytující péči rodinným příslušníkům, kteří jsou osobami závislými na pomoci druhé osoby. Poskytování služeb neformálními rodinnými pečujícími je nyní velmi výrazně, finančně podhodnoceno. Návrh pouze zmírňuje ohromný ekonomický propad finančního krytí při zajišťování pomoci při realizaci základních životních potřeb osob, které se bez ní neobejdou.

Návrh výrazně podpoří i posílení mezigeneračních a širších příbuzenských vztahů, stejně tak jako posílení rodinné harmonie a stability rodiny. Umožní těm členům rodiny, kteří jsou osobami závislými na pomoci druhé osoby, aby co nejdéle zůstávaly ve svém přirozeném rodinném prostředí, v rodinném kruhu a nemuseli být kvůli zajišťování jejich základních životních potřeb předčasně umístěny do ústavních zařízení registrovaných poskytovatelů sociálních služeb. Tento vývoj je preferovaný a vysoce žádoucí.

Pečujícím rodinám pak návrh mírně vylepší pozici při rozhodování, zda umožnit některým jejím členům věnovat se, jako neformální pečující o některého z členů vyžadujícího zajištění základních životních potřeb druhou osobou péči v rodině tím, že mírně vylepší jejich ekonomickou situaci. Tím zároveň návrh znatelně ulehčuje ústavním zařízením registrovaných poskytovatelů sociálních služeb, které jsou již dnes značně kapacitně přetíženy a zájem o místa v nich vysoce převyšuje jejich možnosti a kapacity.

12. Zhodnocení územních dopadů, včetně dopadů na územní samosprávné celky

Návrh má pozitivní dopady na územní samosprávné celky. V důsledku umožnění většího rozsahu neformální péče v rodinách vznikne menší tlak na umístění osob závislých na pomoci druhé osoby, které jsou zároveň příjemci příspěvku na péči do zařízení sociální péče jejichž zakladateli a provozovateli jsou územní samosprávné celky. Lze předpokládat i snížení žádostí o další sociální dávky.

13. Zhodnocení souladu navrhovaného řešení se zásadami tvorby digitálně přívětivé legislativy, včetně zhodnocení rizika vyloučení nebo omezení možnosti přístupu specifických skupin osob k některým službám v důsledku digitalizace jejich poskytování

Zásady pro tvorbu digitálně přívětivé legislativy nejsou navrhovanou právní úpravou dotčeny.

Zvláštní část:

ČÁST PRVNÍ – Článek I., Změna zákona o sociálních službách

K bodu 1 - § 11, odst. 1, písm. a)

V návrhu se mění u osob do 18 let věku měsíční částka výše příspěvku na péči v I. stupni (lehká závislost) z částky 3 300 Kč na částku 3 630 Kč.

K bodu 2 - § 11, odst. 1, písm. b)

V návrhu se mění u osob do 18 let věku měsíční částka výše příspěvku na péči v II. stupni (středně těžká závislost) z částky 6 600 Kč na částku 7 260 Kč.

K bodu 3 - § 11, odst. 1, písm. c)

V návrhu se mění u osob do 18 let věku měsíční částka výše příspěvku na péči v III. stupni (těžká závislost) z částky 13 900 Kč na částku 15 290 Kč.

K bodu 4 - § 11, odst. 1, písm. d)

V návrhu se mění u osob do 18 let věku měsíční částka výše příspěvku na péči v IV. stupni (úplná závislost) z částky 19 200 Kč na částku 21 120 Kč.

K bodu 5 - § 11, odst. 2, písm. a)

V návrhu se mění u osob starších 18 let věku měsíční částka výše příspěvku na péči v I. stupni (lehká závislost) z částky 880 Kč na částku 2 000 Kč.

K bodu 6 - § 11, odst. 2, písm. b)

V návrhu se mění u osob starších 18 let věku měsíční částka výše příspěvku na péči v II. stupni (středně těžká závislost) z částky 4 400 Kč na částku 6 400 Kč.

K bodu 7 - § 11, odst. 2, písm. c)

V návrhu se mění u osob starších 18 let věku měsíční částka výše příspěvku na péči v III. stupni (těžká závislost) z částky 12 800 Kč na částku 14 080 Kč.

K bodu 8 - § 11, odst. 2, písm. d)

V návrhu se mění u osob starších 18 let věku měsíční částka výše příspěvku na péči v IV. stupni (úplná závislost) z částky 19 200 Kč na částku 21 290 Kč.

ČÁST DRUHÁ – Článek II., Účinnost

Navrhuje se nabytí účinnosti dnem 1. ledna 2024.

V Praze, dne 13.10.2023

Aleš Juchelka, v. r.

Alena Schillerová, v. r.

Hubert Lang, v. r.
Tat'ána Malá, v. r.
Monika Oborná, v. r.
Ivana Mádlová, v. r.
Lubomír Brož, v. r.
Jana Berkovcová, v. r.
Milan Wenzl, v. r.
Drahoslav Ryba, v. r.
Stanislav Fridrich, v. r.
Pavel Růžička, v. r.
Jiří Strýček, v. r.
Jana Pastuchová, v. r.
Lubomír Metnar, v. r.
Josef Bělíca, v. r.
Lubomír Wenzl, v. r.
David Štolpa, v. r.
František Petrtýl, v. r.
Robert Králíček, v. r.
Tomáš Kohoutek, v. r.
David Kasal, v. r.
Karel Rais, v. r.
Marek Novák, v. r.
Jaroslav Faltýnek, v. r.
Igor Hendrych, v. r.
Zuzana Ožanová, v. r.
Roman Kubíček, v. r.
Milan Brázdil, v. r.
Ivan Jáč, v. r.
Jaroslava Pokorná Jermanová, v. r.
Ondřej Babka, v. r.
Karel Havlíček, v. r.
Michal Ratiborský, v. r.
Klára Dostálová, v. r.
Jana Hanzlíková, v. r.

Kamal Farhan, v. r.
Helena Válková, v. r.
Jiří Mašek, v. r.
Martin Kukla, v. r.
Věra Adámková, v. r.
Jana Mračková Vildumetzová, v. r.
Eva Fialová, v. r.
Richard Brabec, v. r.
Lenka Knechtová, v. r.
Stanislav Berkovec, v. r.
Robert Stržínek, v. r.
Miloslav Janulík, v. r.
Ladislav Okleštěk, v. r.
Berenika Peštová, v. r.
Andrej Babiš, v. r.
Lenka Dražilová, v. r.
Petr Vrána, v. r.
Renata Oulehlová, v. r.
Patrik Nacher, v. r.
Romana Fischerová, v. r.